

NEW JUNGIAN
ISRAELI ASSOCIATION

עמותת יונגיאנית
ישראלית חדשה (ע"ר)

דף הבית

על הסרט 'עד כלות הנשמה'

(אהבה ומוות, טרפיה ופסיכותרפיה עד הקצה – בשני סרטים עכשוויים)

רות נצר

שני סרטים שמוקרנים בימים אלה בארץ, עניינם ביחסי מטפל מטופל: 'עד כלות הנשמה' ו'ג'ולי עד קצה העולם'. שני הסרטים מציינים בשמם את ההליכה אל הקצה, שהוא גם קצה האפשרות של החוויה, וגם קצה הסכנה.

שם הסרט המקורי 'שומר הנשמה' הפך משום מה, ואולי למען פיתוי הקהל, ל'עד כלות הנשמה'. שמירת הנשמה של המטופלת, עליה מופקד המטפל (והוא עושה זאת במסירות יתירה), אכן מועמדת בסכנת כליה, כשמתהפכות היוצרות: המטפל מעניק למטופלת את המשימה לשמור על אבן המסמלת את נשמתו שלו, כדי שתיתן אמון ברצון שלו לעזור לה. מדובר בנערה ששמה סבינה שמגיעה לאשפוז בכוח על ידי הוריה, כשהיא סובלת מהפרעת אכילה קשה, הרעבה עצמית, שנאה עצמית עזה, אשמה על צרכיה המיניים, והרס עצמי אובדני, שכולל ניסיונות התאבדות.

ההתמסרות של המטפל עד כלות, מתבטאת לא רק בהקשבה, אכפתיות וחום אנושי, אלא גם בחבור הטלפתי שלו אליה, כשהוא חש, אפילו מתוך שנתו שהיא בסכנה והוא נעור ורץ להציל אותה. וגם אחרי שניתק הקשר ביניהם הוא חש את רגעי הסכנה הקיומית שלה במשטר הקומוניסטי, שאכן הוציא אותה להורג. הוא משמש עבורה כאב-אם, ומשיב לה את הכבוד האנושי, כשהוא מקשיב ומבין, לוקח אותה מבית החולים לבית קפה מהודר, ומאכיל אותה, כפית אחרי כפית. המטופלת, היא סבינה שפירליין, שהסרט מסתמך על תעוד יומניה, נענית לבקשה הסמויה של המטפל, הוא קרל גוסטב יונג בצעירותו, שמגשש לראשונה אחרי דרך טיפולית לחולים קשים שעד אז לא ידעו להתייחס לנשמתם הסובלת אלא בדרכים של הגבלה מענישה. ההינתנות

הטוטלית שלו לצרכי המטופלת כמעט הורסת אותו, כמו גם אותה.

המטופלת שהיא נערה מוכשרת, יצירתית, עזת יצרים ופרועת גבולות הופכת למטפל הצעיר לאתגר מקצועי, כשבהדרגה הוא נמשך אל החופש הפרוע שלה שמנוגד כל כך לחיים המאובנים-קפואים בהם חי עם אשתו (לפי גירסת הסרט). הוא מאפשר לה לעשות היפוך תפקידים, נענה לפיתוי שלה להיות היא המפרשת את חלומו. למעשה כך היא מממשת את המשאלה הסמויה שלו שהיא תהיה שומרת הנשמה שלו. אפשר לומר שסבינה מסמלת עבורו את דמות ה'אנימה' – סמל היסוד הנשי בנשמת הגבר, אנימה-מוזה שמקשרת אותו למעמקים יצריים יצירתיים ורוחניים שעד כה היה חסום בפניהם.

המטפל הופך להיות כבר מההתחלה מושא למאווי האהבה והמיניות של המטופלת, כשהמטפל הוא בשבילה נושא השלכות 'הֶעֱבְרָה' של דמות אב אוהבת-דואגת, בניגוד לאב במציאות, המעניש העוין והממית. בנוסף לכך, הוא מהווה עבורה מה שכל מטפל מהווה למטופל, את מורה הדרך המנחה אותה להגשמת אישיותה וכשרונותיה. לכן יונג סימל עבורה לא רק את תחליף האב הממשי האוהב, אלא גם את העקרון הגברי-אבהי שמכין לחיים בוגרים אחראיים, ואת מורה הדרך הפנימי שלה אל עצמיותה, ואת הגואל הפנימי. התממשות האהבה-מיניות ביניהם, אם כי - וחשוב לציין זאת - אחרי סיום הטיפול, סוחפת את שניהם. כשהמטפל מבין את הסכנה לחיי הנישואים שלו הוא נסוג והיא מגיבה קשה ופועלת בהרסנות נוקמת נגדו. כוחותיה מאפשרים לה להחלים משברון הלב והבגידה שלו בה. ברבות הימים סבינה עצמה נהיית לפסיכולוגית חשובה, היא הוגה את הרעיון של קיום דחפי המוות והחיים, שפרויד אימץ אותו לתורתו, והיא מפתחת דרכי טיפול בילדים.

הבגידה במקרים כאלה היא בגידה כפולה: בהתחלה כשהמטפל בוגד באמון שהוענק לו כמטפל, והופך את ה'אהבה הטיפולית' לאהבה רומנטית-ארוטית, ובהמשך, כשהוא נסוג מהרומן, הוא בוגד במטופלת על ידי נטישת הרומן. כך או כך יש כאן בגידה כפולה במטופלת.

המשאלה לשבירת גבולות מוחלטת, לקרבה טוטלית, להתאחדות-התמזגות ראשונית כמו שבין אם-ילד, שתהייה התיקון לפגיעה הראשונית של מטופלים רבים ביחסיהם עם הוריהם בילדותם, והצורך של המטופל בעדות מוחשית להיותו המטופל הנבחר-מועדף-אהוב ביותר, מתורגמים פעמים רבות למאווי הגשמה רומנטית-ארוטית של האהבה הטיפולית. בנוסף לכך, מאווי ההגשמה הרומנטית-ארוטית של האהבה הטיפולית מבטאים את הגעגוע של הנשמה לבן זוגה האבוד, כפי שמספר לנו המיתוס האפלטוני על האדם השלם הראשון שפוצל לגבר ואשה. ההתאחדות של גבר-אשה בזווג המיני מסמלת את האחדות המחודשת של הגברי-נשי בנפש כל אחד, כאיחוד ניגודי הנשמה בתוך עצמה (כך בסימבוליקה של הטנטרה ההודית, באלכימיה ובקבלה). געגוע זה שב ומתחדש בקשר הטיפולי.

יונג הביא להכרתנו את העובדה שרגשות המטופל אל המטפל הם לא רק העברה של רגשותיו אל הוריו, ונסיון

לשיחזור-תיקון היחסים המוקדמים הללו, אלא הם גם השלכות של הטיפולים הארכיטיפיים שקיימים מלכתחילה בנפשו של המטופל (המהות האמהית, המהות האבהית, העקרון הגברי, העקרון הנשי, מורה הדרך, בן הזוג של הנשמה, המרפא הפנימי, הגואל). בנוסף לכך המטפל מאפשר למטופל את המפגש עם הלא-מודע ואת פיתוח המודעות העצמית, ואת הגישור הדיאלוגי של תודעת האני בין המציאות החיצונית לבין העצמי הפנימי. המטפל הוא ממלא-המקום הזמני של תפקודים אלה, עד שהמטופל יפתח אותם בנפשו הוא. כל הכוחות הארכיטיפיים האלה, שפועלים ביחסי מטפל-מטופל הם המעניקים לקשר הטיפולי את עוצמתו הייחודית ואת כוח המשיכה שלו, והם שמקדמים את ההתאהבות הטיפולית שהיא תחושת אהבה מעורבת בהערצה ואידיאליזציה של המטפל.

אלא שצרכים והשלכות ארכיטיפיים כאלה עשויים להיות גם אצל המטפל, והם עלולים לפתות אותו להגשים את מאווייו הוא, כנזקק לאהבת והערצת המטופל, כשלמעשה הוא מגשים את צרכיו שלו כמטופל שלא טיפל נכון בצרכיו שלו עד כה. כשיונג נותן לסבינה לשמור על אבן הנשמה שלו, הוא מערבב את התפקידים ומבלי דעת אכן מבקש ממנה 'לטפל' בו. כך נוצרת פתינות סמויה, שסופה יחסים ארוטיים. זו הסיבה שגם כשהמטפל מאמין שהוא ממלא את צרכי המטופל ופועל לטובתו, יחסים מיניים-רומנטיים הם בדיעבד ניצול המטפל את המטופל, כמו ניצול הורים את המיניות של ילדיהם לסיפוקם הם. חטא המיניות בין מטפל-מטופל הוא שווה ערך לחטא אינצסט (גילוי עריות), כשהוא פוצע מחדש את המטופל שכבר נפגע על ידי הורה שמנצל אותו בדרך זו או אחרת לצרכיו.

יתירה מזו, ההגשמה המלאה של צרכי המטופל לאהבה טוטלית נפשית או גופנית אינה מטרת הטיפול. מטרת הטיפול היא להרשות לו לחוות את צרכיו, להכיל אותם, להבין את מקורם ואת משמעותם הסמלית, המושלכת על המטפל, ולאפשר לו לממש אותם בחיים האמיתיים, מחוץ לטיפול, ולא לשעבד את המטופל לתלות רגשית במטפל שיספק קונקרטי את צרכיו במקום הוריו ובני הזוג המאכזבים. כי המעבר מצורך תובעני לספוק מייד של צרכים קונקרטיים אל הבנת המשמעות הסמלית שלהם ודחית הספוק הדחפי הראשוני הם חלק מהתחזקות והתפתחות תודעת האני של כל אדם, וכך גם בטיפול. בסופו של דבר המטופל אמור לגלות את האיכויות שהושלכו על המטפל בתוככי נפשו הוא, ולא לתבוע את המטפל לספק לו אותם בגופו ובנפשו. לעומת זאת, פריצת הגבולות הטיפוליים היא המרת המשמעות הסמלית של היחסים בהגשמה קונקרטי.

הבנות אלה, על היחסים הטיפוליים עדיין לא גובשו בראשית המאה. למרות שפרויד טען למיניות המודחקת כמקור לנזירות, הוא עצמו פקפק בספורי המטופלות שלו על הניצול המיני של הוריהן אותן, וסרב לראות את המשמעות ההרסנית של עניין זה. ויונג לעומתו, היה עסוק בהבנות הסמליות התאורטיות של 'הזוג הקדוש'.

הסרט מתאר העדר מודעות של המטפל לגבולות הנחוצים בין מטפל-מטופל. ואמנם בראשית המאה הקודמת, טרם גובשו הכללים של גבולות ברורים ומוגדרים מראש בין מטפל ומטופל, כתנאי לבטחון של המטופל שהטופל ממוקד בקשב לצרכיו שלו בלבד. בראשית המאה העשרים מתקיימים מחד הטיפולים של פרויד כשהמטפל מרוחק ויושב בלתי נראה, מאחורי הספה שעליה שוכב המטופל, ומאידך הנסיונות של טיפולים שוברי גבולות, כמו הטיפול של שָׁסָה בצרפת, בחולת נפש שהיא מביאה אל ביתה ומנסה לספק את כל צרכיה המידיים, ושל פרנצי ההונגרי, שניסה שיטת טיפול אשר בה במקביל לטיפול של המטפל במטופל, המטופל מטפל במטפל. (הרעיון הזה שכשל כדרך טיפולית, הוא הבסיס לספרו של יאלום 'כשניטשה בכה', כשהמטפל מושך את המטופל לטפל בו, כדרך מניפולטיבית להביאו לקשר טיפולי, ואז ניטשה "מטפל" במטפל). כדאי להזכיר שגם פרנצי התאהב וניהל רומן עם מטופלת שלו (אלמה) שהיתה בתה של אשה (גיזלה) שקודם לכן ניהל איתה רומן, ושכספו של דבר אף נישא לאמה.

מאז ועד עתה מגששת הפסיכותרפיה אחר הדרך הנכונה של אמפתיה ונתינה, תובנה ורגש, שמאפשרים קשר אמיתי בין מטפל-מטופל; קשר יחודי, א-סימטרי, של מפגש אנושי, שאינו מקביל ליחסים אחרים במציאות. קשר שמקיים בו את מרחק-הקירבה הנכון בין מטפל-מטופל, שמאפשר למטופל לגבש את גבולות אישיותו דווקא מתוך הגבולות הברורים והבטוחים של כללי הטיפול, לצמוח ולפלס את דרכו היחודית מתוך הקשר הטיפולי.

בסרט השני, 'ג'ולי עד קצה העולם', מסופר על אם לילד חולה סרטן, שנוסעת לארץ אחרת, כדי להביא את בנה לטיפול אצל מרפא, שמגע ידיו מעביר כוחות מרפא לחוליו. הילד אכן נרפא. ותוך כדי כך מתרקמת התאהבות בין האם למרפא. כדי לממש את אהבתם, המרפא זונח את חיי ההתמסרות המוחלטים לעבודתו כמרפא. אחרי שההתאהבות מתממשת באהבה רומנטית-מינית, הילד שוב חולה, אבל אז מתברר שכוחו של המרפא אבד לו. הילד גוסס, בעוד אמו הרה מחדש. ילד יוולד 'תמורת' הילד שימות. והאם תשוב אל בעלה, למרות שיחסי הזוגיות שלהם היו כבר על סף פרוד.

למרות שעניינו של הסרט בריפוי אלטרנטיבי-ניסי-אנרגטי, ולא בפסיכותרפיה, הסרט עוסק באותם תכנים עצמם. אפשר לראות את האם והילד כשני היבטים של דמות המטופל. הילד חווה את הכוח האנרגטי שהמטפל מעביר אל גופו, ואילו האם חווה את "ההתאהבות הטיפולית" כלפי המרפא. בשני הסרטים מתקיימות נסיבות מיוחדות המקדמות את אפשרות פריצת הגבולות הטיפוליים והגשמת האהבה הטיפולית באהבה חוץ טיפולית: בשני הסרטים מועצמת דמות המטפל בעיני המטופלת מלכתחילה בגלל

המצוקה הנואשת ביותר, של התגברות כוחות המוות. ובגלל הצורך העצום באהבה שתהווה את הכוח המאזן לכוחות המוות המשתלטים (דחף ההתאבדות והסרטן). בשני המקרים התממשות האהבה הרגשית-ארוטית מחוץ לטיפול נועדה להדוף את כוחות המוות. כך שאפשר לומר שהמטפל בשני הסרטים נשאב אל הצרכים הטוטליים של המטופלת ומשלם את המחיר.

בשני המקרים מתקיים בטפול עצמו מגע גופני-טיפול. המרפא נוגע בגופו של הילד החולה. ויונג מאכיל את סבינה, ובמקרה אחר, כשהוא מציל אותה, הוא נושא אותה על ידיו. המגע הגופני נענה לצרכים ראשוניים, טרום מילוליים, ולכן, יותר ממפגש מילולי, עשוי ביתר קלות לפתות למעורבות גופנית-רגשית.

בשני המקרים המטפל מגיב בהענות מיוחדת כלפי המטופלת, והיא המטופלת הנבחרת (הילד המועדף של ההורה): יונג הוא היחיד שמקשיב לסבינה והוא יוצא נגד המטפלים בה בבית ובבית החולים בקשיחות, והוא אף מוקסם מאישיותה העשירה והיצירתית. המרפא האנרגטי עומד מול שורת אנשים שעומדים בתור לפניו והוא קולט מרחוק את המראה של ג'ולי הנושאת את בנה בזרועותיה, וקורא להם לבוא לטיפול ללא תור. כך יהיה יחסו אליהם גם בהמשך.

ביחסי ההעברה הארכיטיפיים שמתקיימים בין ג'ולי והמרפא אפשר להבחין גם בהשלכות שלו עליה, כשהיא מסמלת את האם הנושאת את הבן, דמות הפיאָטָה, מריה שנושאת את ישו הפצוע. כך הוא רואה אותה לראשונה. אכן ג'ולי מגיעה אליו כאם לילד החולה.

בתחילת הסרט רואים את המרפא בעודו ילד, אחרי שאושפז לצורך ניתוח, כשהוא לבדו, ללא נוכחות הורים, והוא מרפא במגע ידיו או רגליו חולים אחרים. כוח המרפא שלו נובע מהפצע הפנימי שלו עצמו, כשיכולתו לחוות את פצעו מאפשרת לו מגע חווייתי ישיר עם פצעו של המטופל. הוא כמרפא שמאן שכוחות גדולים עוברים דרכו, והוא משמש כמשרת של צרכי אחרים, כשהוא מנותק לגמרי מצרכיו האנושיים הרגילים. וכך המרפא מסמל את האיכות הארכיטיפלית של המרפא הפצוע, והשמאן. אנחנו פוגשים בו בהתחלת הסרט כילד נטול אם, מה שמעצים את המשמעות של ג'ולי כתחליף האם הנעדרת, וכדמות אם-פיאטָה אפשרית, כשהוא קורס נטול כוחות אל זרועותיה, תשוש ממאמץ הריפוי. בכל אלה, יחד עם דמותו החוורת, מבטו הערטילאי, התמסרותו המוחלטת בשרות האנושות, ופצעו הסמוי-גלוי הוא נושא המשמעות הסמלית של דמות ישו הגואל.

*

בשני הסרטים, מתרחש מאבק מתמיד בין כוח המוות-הרס לבין כוח החיים-אהבה. בשני הסרטים כשהמטפל נענה להגשמת אהבה גופנית עם המטופלת, כמפתה/מפותה, נהרס כוחו הטיפולי והוא עצמו נפגע. המפגש עם המטפל כאדם בשר ודם, בערום שהסיר מעליו את פרסונת המטפל וגילה את חולשותיו האנושיים, בערום שלא

מאפשר להשליך עליו את הארכיטיפים מאפשרי המרפא - מסיר ממנו את ההשלכות המרפאות. כמו שמשון שזנח את התקדשותו לאלוהים, כשהתמסר לאשה, ונפל לידיה, נגזז שערו שסימל את כוחו המיוחד, וסרו כוחותיו המיוחדים מעליו. אחרי שהמרפא מממש את אהבתו לג'ולי, סר כוח המרפא שלו. גם המטופלים נהרסים, וכוחות המוות וההרס, שהאהבה אמורה היתה לרפא שבים ועולים: סבינה נכנסת למשבר עמוק. היא יוצאת למסע נקמה והרס כלפי יונג. הבן של ג'ולי מת. ובכל זאת, למרות כוחות ההרס, אולי משום שקשר האהבה מתפתח לאחר שמסתיים הטיפול עצמו, והוא מבוסס על השקעה אלטרואיסטית עצומה של המטפל בתהליך הטיפולי - בשני הסרטים האהבה המתפתחת היא אהבה הדדית, יפה ועמוקה וסופה שהיא נושאת חיים חדשים, למרות ההרס שהיא מביאה. הנישואין של ג'ולי משתקמים והיא תביא ילד לעולם. סבינה שצומחת להיות מרפאה, מפתחת שיטות טיפוליות בילדים, ואנחנו רואים אותה מרפאת את הילד שיושב כמשותק ואילם, והוא הניצול היחידי מבית הילדים אותו הקימה. הילד הוא סמל ההתחדשות של החיים.

*

אני מבקשת להתייחס כאן לשני ארכיטיפים - . ארכיטיפ ישו וארכיטיפ הקוסם - שעשויים לפעול בנפש המטפל או עשויים להיות מושלכים עליו. ארכיטיפים אלה קיימים מראש בתשתית המערכת הטיפולית, כמו הארכיטיפים של מורה הדרך, הזקן החכם, האם והאב. הארכיטיפים של ישו-הגואל והקוסם נוטים להופיע יותר בטיפול האנרגטי.

הארכיטיפ של ישו, האדם שמתגלמת בו המהות העליונה האלוהית, של אלוהים המתגשם באדם, המתווך בין הישות האלוהית העליונה לבין האדם, כלומר, בין הפוטנציאל האלוהי בנפש לבין הגשמתו בתודעת האני, היסוד המביא גאולה לנפש, המסמל את העצמי - מופיע גם בסרט 'הכוון דרום-מזרח'. אבל שם לא המרפא אלא החולה מתגלם כישו. הצורך בגאולה - מרפא לנפש הסובלת - הביאה להופעתו של דמות ישו בעולם. ישו בתוכנו, הוא הטיפקוד הדוחף לגאולה מתוך הגשמת הקשר-החיבור של האני אל עצמיותו השלמה הנוגעת במקור הטרנצנדנטי. בדרך כלל ארכיטיפ הגואל-מושיע מושלך על המטפל, כשהאמונה בכוחו להביא את הנפש אל השלמתה, מאפשרת לכוחות אלה להתממש בהדרגה בנפש הפצינט עצמו. במצבי הפוך תפקידים, בפרנויה, החולה עצמו מזדהה עם ישו. מכיוון שהמטופל-פרנואידי אינו מודע למחלתו, הוא מזדהה באופן אינפלציוני עם ארכיטיפ הגואל, ובאופן כזה יכול להמנע מלהזדקק ליחסי העברה אל המטפל. אי האמון שלו בעולם, במטפל, ובטיפול, מחייב אותו להזדהות עם הגואל, כשארכיטיפ הגאולה כביכול מזוהה עם האני. בתוכו הוא. רנטס, החולה, בסרט 'הכוון דרום-מזרח', נשאב לקיום ארכיטיפי שמשתלב עם ההכחשה של עולמו הרגשי האישי. הוא מופיע כנטול ביוגרפיה אישית, מנותק מרגשות. הפצול הגמור בין הקיום הארכיטיפי לאישי הוא המצב

הפסיכוטי. במקרה כזה הארכיטיפ של הגואל משרת את הפיצול ולא את האינטגרציה של הנפש, ומגלה את צידו המתעתע של הגואל כמשיח שקר¹. אם המטופל רנטס הוא ישו הרי שהמטפל הוא יהודה איש קריות שבוגד בו, כשהוא מאפשר לטפל בו בזריקות אנטי פסיכוטיות שמוליכות אותו אל מות הפנטזיה הפסיכוטית שהיא מקור הזהות והחיים שלו, אל דכאון ומוות.

בשני הסרטים, ג'ולי עד סוף העולם ו'הכוון דרום מזרח', האדם בעל הכוחות המיוחדים חי את הקיום הארכיטיפי ומנותק מעולמו האישי ומאגו נטוע במציאות. במקרה האחד הוא המרפא. במקרה השני הוא החולה. כשהם מאבדים את כוחם הארכיטיפי הם נהרסים.

ארכיטיפ הקוסם, הוא כוחות ה'מאנה', כוחות מאגיים לא-מודעים, שמשפיעים ויוצרים שינוי באורח פלא. מנהיגים רוחניים גדולים מתוארים כבעלי כוחות מאגיים, 'בעלי-שם' של עושי נסים ומרפאים. משה עושה מעשי נסים, וכך ישו, והבעל-שם טוב, ומנהיגים אחרים. משמעות הדבר שהקשר הבלתי אמצעי עם האנרגיות של הלא-מודע, ועם כוחות נפש עליונים, מאפשר לעתים לאנשים מיוחדים אלה להיות בעלי ידיעה, ראייה וריפוי שמעבר לחוקי הפיזיקה, הזמן, המרחב והסיבה הרגילים, או שהם בעלי כריזמה שמפעילים השפעה סוגסטיבית על המאמינים. עצם האמונה בכוחות העל מאפשרת לעתים למטופל לעורר כוחות מרפא כאלו בתוכו. אפשר אפוא שכוח הקוסם אינו במטפל-קוסם, אלא בהאדרתו על ידי המטופל. או שמא באדרתו. זו האדרת שאליהו עושה הנסים משליך על אלישע יורשו.

המטופל נוטה להשליך, מבלי דעת, על המטפל, ובעיקר על המרפא האנרגטי, איכויות של קוסם בעל יכולות-על. סכנתו של ארכיטיפ הקוסם, שהוא מתייחס לריפוי כאל אקט חד-פעמי נסי, שהוא מעודד דימויים גרנדיוזיים אומניפוטנטיים, ומסיח את הדעת מהריפוי האמיתי של הנפש, שהוא תהליך התפתחותי איטי, קשה וממושך, שכרוך במפגש עם המעמקים הכואבים והאפלים. תהליך שמחייב את המטפל לעבור תהליך הכשרה ממושך שכרוך בהתעמתות מודעת עם מעמקיו שלו, ולא להתפתות להיות מרפא-קוסם חד-פעמי, בעל כוחות-על, שמשתמש בקסם לצרכי האגו שלו, כדי להקסים, שמפעיל מניפולצית מרפא על הסימפטום של המטופל ולא נפגש כלל עם נפש המטופל.

בסרט 'עד כלות הנשמה' המטפל אינו פועל כקוסם. ההיפך, הוא משקיע את נפשו ו'נשמתו' במטופלת. בסרט על ג'ולי, המרפא חי את ארכיטיפ הגואל והקוסם מבלי דעת. כי כל קיומו הוא במימוש הכוחות הארכיטיפיים למען הנזקקים לו. אין לו שום קשר עם הצרכים האישיים שלו, כאילו שאין לו אגו וצרכים יצריים ורגשיים או פרסונה. הוא מוקף אנשים שמשמשים עבורו כממלאי תפקידי האגו והמציאות. הוא חי כצינור בשרות הכוחות

¹ בסרט מופיעה דמות נשית, לא מזוהה, שבהדרגה מתבררת כאחותו, והיא המשלימה הנשית של ישו כמו מריה.

הגדולים ובשרות האנשים הזקוקים לכוחות אלה, שהוא המתווך אותם. אין לו צורך בתמורה כספית, או בכבוד, או בשימוש בקסם כדי להקסים. גם כאן יש סכנה, כשהמטפל מזדהה עם הכוח הארכיטיפי והאגו בכלל ללא אפשרות קיום. לכן, כשהוא נמשך להגשים את עולמו הרגשי והיצרי באהבה לג'ולי, הוא נענה לצורך קומפנסטורי להשלים את מימוש חלקי אישיותו המוכחשים עד כה. לשם כך, מתברר, עליו לוותר על כוחו הארכיטיפי. אבל אולי אין זה ויתור התפתחותי, כמו ישו שמוקרב למען גאולת האנושות, אלא הקרבת כוחו, כמו הבן-מאהב שמפרה את האם הגדולה ומומת.

דמות המטפל המתוארת בקולנוע מגלה לעתים את ההזדקקות לדמות של קוסם וגואל, אבל גם את החשש ההכרחי מפני מקסם שוא ומשיחי שקר. המטופל שנזרק, כמו דורותי, לארץ המצוקה על ידי רוח טורנדו של המשבר שלו, זקוק לעתים, בשלב הזה, לאמונה במטפל כקוסם בעל כוחות-על. אבל כשהשלים את דרכו, ומצא את כוחו בתוכו, המטופל מרשה לעצמו לגלות שהקוסם מארץ עוץ אינו אלא אדם רגיל, שחזות הקוסם שלו איפשרה לפצינט-דורותי לצאת לדרך החיפוש וההתפתחות האישית. לפעמים הקולנוע הוא הכלב שמסיר את וילון הפרסונה שמאחוריו מתחבא המטפל כאיש רגיל, שקודם לכן הפעיל זיקוקים מרשימים כריזמטיים כדי לשכנע בכוחותיו המיוחדים. כך בסרט 'עד שיצא העשן'. שם מתגלה מקסם הכריזמה ככיסוי פרסונה לצל הכבד של המטפל. וזאת בניגוד למרפא בסרט על ג'ולי, שנראה כנטול צל.

בכל ארכיטיפ יש צד חיובי וצד שלילי-צילי. כך גם הארכיטיפים הפועלים בשרות הטיפול: האם המיטיבה ומאפשרת התפתחות יכולה להיות גם אם משתלטת ובוולעת. האב המנחה לגבולות, חוקים, מציאות והוצאה לפועל, עשוי להיות גם אב כובל, נוקשה, דעתן ומסרס. מורה הדרך המנחה לדרך הנכונה עשוי להיות מתעתע ולהוליך שולל.

המודעות של המטפל לארכיטיפ של הגואל המפתה למעורבות והתמסרות יתירה, ולארכיטיפ הקוסם המפתה לפתרונות מהירים וסוגסטיביים, המודעות של המטפל לרווח הנרציסטי שיש לו ממעורבויות כאלה, המודעות לסכנה למטופל ולעצמו, כל אלה יכולים לסייע למטפל למתן ולווסת מעורבות יתירה. המודעות של המטפל לצלליו, ולקומפלקסים הבלתי פתורים שלו, מאפשרת לו למתן אותם, ולהשתמש בצילו בשרות הטיפול, ולא על חשבון הטיפול. מודעות זו היא המאפשרת גם למטופל להשתמש בצל בשרות החיים במקום בשרות המוות.